



KULATÝ STŮL

KULATÝ STŮL O BUDOUCNOSTI ČESKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ – S MAJITELI A ŘEDITELI SOUKROMÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Fakta jsou jasná: příliš mnoho dětí, příliš málo učitelů, patnáctiprocentní zvýšení platů z minulého týdne směšné. Ze zakládání soukromých škol se díky frustraci rodičů stala nutnost, ne luxusní doplněk. Do překotného dění začalo letos na jaře zasahovat i ministerstvo školství, když se rozhodlo některým soukromým školám neudělit akreditace... CO SE TEDY DĚJE? Je Česká republika díky neúčinným školským reformám v posledních 25 letech na cestě k chudobě a zaostalosti? Je boom soukromých základek, který teď zažíváme i v regionech, reakcí na selhávání státního školství? **U KULATÉHO STOLU REFLEXU JSME DALI PROSTOR LIDEM PŘÍMO Z TERÉNU, KTEŘÍ V POSLEDNÍCH DVOU LETECH ŠLI A – ZALOŽILI NOVOU ZÁKLADKU.**

TEXT VERONIKA BEDNÁŘOVÁ FOTO ARCHÍVY ŠKOL / HONZA MUDRA

ZA JEDNIČKU KINDER VAJÍČKO? NESMYSL!

ZŠ HUČÁK v Hradci Králové slavila loni v červnu konec prvního školního roku



Veronika Kotůlková, ZŠ Labyrint v Háji ve Slezsku



Eva Dittrich Sanigová, ZŠ Livingston, Praha 9
a Jan Táborský, Scioškola Praha 6



Jan Sýkora, ZŠ Hučák, Hradec Králové

ZE LHOTY U Opavy přijela VERO-
NIKA KOTŮLKOVÁ, spoluzaklada-
telka a jednatelka ZŠ LABYRINT
(školné 2500 Kč měsíčně), jež jako
samostatná škola s podtitulem
Smyslu-plně spolu funguje ve Slezsku
od letošního září. Z Hradce Králo-
vé dorazil JAN SÝKORA, ředitel ZŠ
HUČÁK (školné 3000 Kč), otevřené
od loňska se zajímavou koncepcí
Jenského plánu (*alternativní peda-
gogický směr, založený německým pro-
fesořem Peterem Petersenem po 1. svě-
tové válce; pozn. red.*). EVA DITTRICH
SANIGOVÁ je ředitelka a autorka
konceptu už třetím školním rokem
přeplněné ZŠ LIVINGSTON (školné
10 000 Kč) v Čakovcích na Praze 9,
která nese podtitul *Konečně škola,
do jaké byste sami rádi chodili*. Díky
silné značce nechybí ani zástupce
jedné ze SCIOŠKOL, úspěšné sítě
nových vzdělávacích stánek, za-
kládaných poslední dva roky vizio-
nářem Ondřejem Štefflem. JAN TÁ-
BORSKÝ je ředitelem SCIOŠKOLY
v Praze 6 (školné 9800 Kč); začala
fungovat 4. září 2017.

**Za jediný rok stoupl počet sou-
kromých základních škol o 25
procent, za poslední čtyři roky se
zdvojnásobil. I když do nich chodí
zatím jen dvě procenta českých
děti, dramatický nárůst soukro-
mých škol v regionech trvá. Proč
jste si školu založili vy?**

Eva Dittrich, Praha 9: Chtěla
jsem zkusit, jestli to půjde jinak.
To, co se léta řeší v českém škol-
ství, mi připadalo úplně nedůle-
žité. Mým záměrem bylo dokázat,
že změna je možná přímo v praxi.
Nemáme přestávky, zvonění ani
domácí úkoly: naše škola nesplňuje
žádný z klasických, tradičních
a zvyklostních atributů základky.
A přesto splňujeme normy, v sou-

časné době vstřícné. Po dvou letech
můžu říct, že to jde i jinak. Což je
fajn.

Co přesně znamená „jinak“?

Eva Dittrich: Něco vám ukážu.
Moje maminka o víkend vyklíze-
la u dědy sklep a našla tam svoje
sešity ze školního roku 1968–1969.
Formy zápisu a záznamu výkladu
jsou v něm stejné jako v sešitech
dnešních; přitom jsou téměř 50 let
staré. Dnes už přitom díky vědec-
kým poznatkům víme, že frontál-
ní výklad a zápisky s ním spojené
jsou zastaralou formou učení, kte-
rá příliš nefunguje. Jenže v sou-
časných českých školách se to
kvůli tradici jinak nedělá. U nás
v Livingstonu využíváme moder-
ní metody učení – a kromě jiného
i sešity a učebnice. Máme jinak po-
skládány rozvrh a mimochodem
se tam dají najít i úplně klasické
obsahy.

**Pojďme na venkov: proč si pro-
movaná doktorka filologie po le-
tech pedagogického působení
na opavské vysoké škole založí**

**VERONIKA KOTŮLKOVÁ,
ZŠ LABYRINT, OPAVA:
PO 12 LETECH
PŮSOBNÍ
NA VYSOKÉ ŠKOLE
JSEM ROK OD ROKU
VÍCE CÍTLA, ŽE
STUDENTI, KTERÍ
TAM PŘICHÁZEJÍ,
JSOU MRTVÉ DUŠE.**

**základku? Zvlášť když pak na vy-
soké dál učí?**

Veronika Kotůlková, Opava:

Po dvanácti letech působení na vy-
soké škole jsem rok od roku inten-
zivněji cítila, že studenti, kteří tam
přicházejí, jsou mrtvé duše. Lidé,
kteří vstoupí do posluchárny s no-
týskem a tužkou a jsou připraveni
si všechno zapsat, ale bez kritické-
ho uvažování, bez vlastního názo-
ru. Sice jsem do práce s vysokoško-
láky vkládala energii, ale u velmi
malého procenta měla pocit, že to
má smysl. Zároveň mé vlastní děti
nastoupily do první třídy a já vi-
děla, zvlášť u starší dcery, jak se
jí měsíc po měsíci vytrácí jiskra
z oka, jak se vytrácí její přirozený
zájem o vědění. Zašlo to tak dale-
ko, že jsme si ji po třetí třídě vza-
li s manželem do individuálního
vzdělávání. Pak jsem si řekla, že má
větší smysl měnit věci na základce,
kde je větší šance děti utvářet, aby
z nich vyrostli svobodní lidé s názo-
rem. Nastoupila jsem u nás na severu
Moravy na státní základní školu,
ale narazila na odpor vedení.

Jak ten odpor vypadal?

Veronika Kotůlková: Vedení
školy se často odvolávalo na zřízo-
vatele školy, kde bylo údajně třeba
změny prosadit. Po téměř roce jed-
nání s vedením města jsem si uvě-
domila, že tudy cesta nevede. Od-
bor školství nás několikrát vyzval,
ať si založíme soukromou školu,
že pro takovéhle „experimenty“ je
soukromý sektor ten pravý. Nako-
nec se sešlo sedm podobně smýšle-
jících rodin; z těch se stali zaklada-
teli a jednateli ZŠ Labyrint.

**Vy jste, pane Táborský, ředitelem
jedné ze dvou nových pražských
SCIOŠKOL, které začaly fungovat
letos v září. Jak se profesionální
kouč stane ředitelem školy?**

Jan Táborský, Praha 6: Moje
cesta do základky byla zajímavá
a klikatá. Původně jsem studoval
vzdělávání dospělých, pak se spe-
cializoval na práci s dospělými fi-
remními klienty. Teprve přes kou-
čink a vlastní psychologický
trénink jsem se začal vracet k zá-
kladnímu školství, protože jsem si
uvědomil, kolik traumat a balastu
si my Češi ze školy neseme. Dospě-
lý člověk pak stráví spoustu času
tím, aby se ho zbavil.

**Jednou jsem vás slyšela vyprávět
o školní hře na zmrzlíka, to je,
myslím, dobrý příklad.**

Jan Táborský: Hra na zmrzlíka
spočívá v tom, že se děti, ideálně
už v první třídě, postaví v lavicích
a na rychlost počítají matematické
příklady, které jim od tabule za-
dává paní učitelka. Kdo je spočítá
rychle, může se posadit, kdo zbude,
zůstane stát. Tak všichni vidí, kdo
počítá pomaleji. Nejpomalejší je
zmrzlík. Tohle jsem skutečně zažil
na klasické základní škole před pár
lety. Hra na zmrzlíka přitom nevy-
buduje ani lásku k matematice, ani
sebedůvěru. Naopak, zmrzlík má
pak v dospělosti často strach stát
před větší skupinou lidí a cokoli
prezentovat.

**Proč neinovujete svými meto-
dami současné státní školy, proč
zakládáte nové?**

Jan Sýkora, Hradec Králové:
Protože to téměř nejde a protože
rodičů, kteří cítí selhávání systé-
mu a hledají pomoc, je najednou
hrozně moc. Když to přeženu, tak
bych mohl mít v tuto chvíli školu
nejen v Hradci, ale dalších pět po-
boček Hučáku v celé ČR. Školu však
musím v prvních pěti letech stabi-
lizovat, teprve pak uvažovat o roz-
šíření. Je mi sice téměř jedno, jaké
jsou v tuto chvíli pro soukromé

školy podmínky, rád se jim podří-
dím, ale byl bych rád, aby zůstaly
stejně, aby to zase za dva roky ne-
bylo úplně jinak.

Eva Dittrich: Veřejnou ško-
lu jsem se měnit nepokoušela,
asi bych neuspěla. Ale i mně už
teď chodí ročně několik nabídek
na pobočky od silných finančních
partnerů. Jednou k tomu možná
v Livingstonu dospějeme, nemám
ale v tuto chvíli dost kvalitních
učitelů.

Veronika Kotůlková: Kdybych
měla možnost to, co dělám, reali-
zovat na půdě státní školy, okamži-
tě měním. Mě stigma soukromé
školy zatěžuje, kdyby se mi po-
dařilo zreformovat nějakou školu
v okolí, což jsem zkusila, milerá-
da to udělám. Ale nejde to, je vel-
mi těžké se tam dostat. Proto se
nás sedm zakladatelů Labyrintu

muselo rozhodnout, jestli koupi-
me budovu: každá rodina si půjčila
od příbuzných i od státu, rozpo-
čítali jsme cenu školy, vydělili ji
sedmi a od té doby jedeme každý
na sedminu.

**Vy jste, pane Sýkoro, taky je-
den z jednatelů letos vzniklé
Asociace malých inovativních
škol, situaci v regionech proto
znáte výborně. Ve vaší králové-
hradecké škole Hučák jste minu-
lý týden promítali nový, hodně
diskutovaný dokument Ondřeje
Kanií *Finšský sen o tom, jak vy-
padá státní školství ve Finsku*.
Soukromé školy tam téměř ne-
existují, přitom se tam vůbec ne-
známkuje až do střední školy –
a díky tomuto systému se už teď
mluví o finském hospodářském
zázraku. Proč státní školství
u nás nevypadá jako ve Finsku?**

Jan Sýkora: To je hrozně těžká
otázka. Téměř třicet let po sameto-
vé revoluci produkují pedagogické
fakulty, vázané akreditační komisí,
absolventy, kteří by nejspíš ve Fin-
sku nebo v dalších zemích, o nichž
mluvíme jako o vzoru, neobstáli.
Dále tu máme velkou rigiditu rodi-
čů, kteří chtějí sešity, známkování
a ostatní atributy zastaralého škol-
ního systému, což je dáno letitou
českou tradicí. Máme tady velkou
svázanost ředitelů s lokální politi-
kou, která školám často znemož-
ňuje prosazovat inovativní cesty.
A pak tu máme obrovskou fluktuaci
ministrů školství.

**Jak přesně vypadá provázanost
s lokální politikou?**

Jan Sýkora: Je to vždycky stej-
ný princip. Ředitele jmenuje zří-
zovatel školy, tedy většinou obec.
Tím pádem starosta má nad školou

obrovskou moc. Chce být za dal-
ší čtyři roky zvolen, a tak nechce,
aby ředitel školy nějakou změnou
naštval lidi. A každá změna à la
„respektující přístup k dítěti“ sa-
mozřejmě vyvolá v obci reakci.
„Kurňa a podle čeho já budu dávat
svému Pepíkovi Kinder vajíčko?
Přece za jedničku vajíčko, za dvoj-
ku mlíku a za trojku nic!“ Vždyť
proti tomu, co historicky funguje,
nikdo nebude brblat. Navíc chy-
bí jasná vize, jak by mělo vypadat
české moderní vzdělávání. Tak
jsou ředitelé tlačeni zase zpátky
do nynějšího stavu – musejí zůstat
vat rigidní.

**Statisticky se ministr školství
od roku 1989 mění každých pat-
náct měsíců. Jak chcete při ta-
kové fluktuaci vymyslet jasnou
vizi moderního vzdělávacího
systému?**

→

▼ INZERCE

Znáte všechny výhody prémiových platebních karet Visa?

Držitelé karet Visa Gold, Platinum a Infinite mohou využít širokou škálu benefitů. Oceníte zejména nadstandardní praktické služby nebo slevové nabídky během dovolené či služebních cest v zahraničí.

Schopný tým na dosah ruky

Ke své prémiové kartě máte k dispozici osobního asistenta. Je dostupný každý pracovní den a pomůže vám s rutinními i méně obvyklými záležitostmi od zakoupení letenek, rezervace restaurace, zajištění právních služeb po pořízení dárků pro vaše příbuzné nebo obchodní partnery.

Benefity partnerských společností

Díky své prémiové kartě může-

te využívat speciální nabídky u mnoha partnerů společnosti Visa jako Aureole Restaurant, Belles Fleurs, Čedok Exclusive Travel, FAnn parfumerie, iSTYLE, Sparkys, Bambule a Pietro Filipi. Vybírejte z luxusních hotelů světa a dostanete záruku nejlepší ceny nebo třeba kredit na jídlo a nápoje. Jistě vás potěší i možnost získat díky službě AirRe-fund zpět své peníze za letenky v případě zrušení či zpoždění letu.



Praktická pomoc na cestách

Na cestách se vám bude hodit také bezplatná aplikace Visa Travel Tool, která vás nasměruje k nejbližšímu bankomatu, poskytne okamžitou

asistenci při ztrátě platební karty nebo napoví, kde všude přijímají platební karty. Více informací naleznete na www.visa.cz/premium



KDE JEŠTĚ TO HUČÍ: I loni otevřený Hučák v Hradci Králové operuje na principech malotřídní školy se slovním hodnocením: podporuje rodinnou atmosféru, pospolitost i individuální přístup ke každému dítěti

Jan Sýkora: V současné době si přeji jen to, aby už ministerstvo nic nového nevymýšlelo. Radši. Což je smutný stav. Potřebujeme obrovskou změnu a zároveň se všichni jakékoli změny, kterou ministerstvo vymyslí, bojíme. Protože každá změna je k horšímu, nedotažená do konce. Ty současné mantinely a rámce, které máme v České republice vytvořeny, nám i státním základkám umožňují inovativnost, což je skvělé. Zároveň ale v blízké budoucnosti reálně hrozí návrat k osnovám, ke stabilizaci retroškolskému.

Jaký typ rodičů vám svěruje svoje děti? Jaci jsou lidé, kteří platí za něco, na co mají svaté právo zdarma?

Veronika Kotůlková: Zamýšlela jsem se nad tím ve vlaku, když jsem sem jela, ta otázka je nasnadě. U nás rozhodně rodiče nepatří k sociálně vyšším vrstvám, jsou mezi nimi i dělnické profese, spektrum povolání je hodně široké. Často se říká, že soukromá škola je pro rodiče bohaté, ale v našem případě to vůbec není pravda. Myslím, že naši rodiče mají společně to, že jsou pro ně jejich děti důležité a že jsou pro ně ochotni něco obětovat, ať už čas, nebo peníze.

Eva Dittrich: Ani v Praze se nedá říct, že klient školy rovná se bohatý člověk. Školné často platí i prarodiče, rodiny se skládají. Naši rodiče jsou lidé, kteří vzdělání chápou jako důležitou součást života, chtějí investovat tuhle částku do dětí, a ne třeba do dovolené. Naše školné je poměrně vysoké, ale zatím jsem nezažila přístup rodičů: „Já si vás platím, tak mě budete poslouchat!“ Spíš se mi zdá, že jsou u nás lidé, kteří nechtějí být přes svoje děti v podruží náhodné paní učitelky, už mají dost státních škol jako instituce.

Jan Tábořský: I naši rodiče jsou často lidé, kteří se musejí a chtějí uskrovnit v jiných věcech, aby mohli zaplatit školné. Pronájem budovy na Praze 6 je vysoký, a tak je bohužel výše školného u nás ze všech Scioškolek nejvyšší.

Právě kvůli existenci vašich škol se „rozevírají nůžky“ už

JAN SÝKORA, ZŠ HUČÁK, HRADEC KRÁLOVÉ:
NAŠE SPOLEČNOST JE HISTORICKY HLUBOCE SEGREGOVANÁ, COŽ POVAŽUJU ZA JEDNO Z NEJVĚTŠÍCH RIZIK. LIDÉ SE NEUČÍ ŽÍT SPOLU.

od základky. Vytváříte placením školného další bariéru, tentokrát už od šesti let věku dětí...

Jan Sýkora: Ale to není námi. My jsme jen důsledek toho, že ve státním školství rodiče nenalézají smysluplnost a hledají ji jinde. Nůžky se v Česku rozevířely už dávno: léta existují výběrová víceletá gymnázia, speciální školy, školy pro specificky zaměřené děti, v běžných základních školách vznikají třídy pro mimořádně nadané děti... Společnost je bohužel hluboce segregovaná historicky, což považuju za jedno z největších rizik naší země. Že se lidi neucí žít spolu, ale existují v oddělených sociálních bublinách.

Nejsou však vaše školy právě takovými sociálními bublinami? Cítíte averzi skrytou mezi školami vašimi a státními? Jak se k vám státní školy stavějí?

Jan Tábořský: Jen v minulém

roce se do Scioškolek přišlo podívat ke stovce učitelů a ředitelů státních škol i desítky studentů pedagogických fakult.

Veronika Kotůlková: My jsme pro spoustu lidí i kolegů obrovským trnem v oku. Lidé na severu Moravy skousli soukromou střední školu, ale soukromá základka, to už je silné kafe. Diví se, proč by měli lidé připlácet za něco, co dává stát všem zdarma. Berou to jako rozmar skupiny rodičů, kteří už nevědí, co by. A své děti rozmazlují. I my se snažíme být otevření, ale za ten rok, co jsme v provozu, jsme bohužel měli minimum návštěv z okolních škol, minimum kolegů pedagogů ze státních veřejných škol se za námi přijelo podívat. Když mě potkají ve městě, zeptají se, to ano. Zajímá je, jak to děláme, jak s dětmi pracujeme. Ale podívat se nepřijedou.

Co je za tím? Strach, neznalost?

Jan Sýkora: Na začátku je jistě strach, který se schovává za to, že soukromé školy ekonomicky ohrozí stát. Myslím ale, že klasičtí učitelé zápasí i s vnitřním strachem: co když se ukáže, že celá ta léta učím špatně?

Třicet let jsem hrála hru na zmrzlíka, tak hezky to fungovalo...

LIVINGSTON: Eva Dittrich dlouho hledala školu, která by odpovídala jejím požadavkům a představám. Když ji nenašla, tak si takovou založila. ZŠ Livingston na Praze 9 funguje už třetím rokem za obrovského zájmu rodičů i médií.



Eva Dittrich: Ze strany státních škol cítím nejen obavy, ale i zvědavost. Nevědí, co si myslet. Naše škola je velmi otevřená v tom, co se nám povedlo, co ne, svoje know-how posíláme dál, píšeme o něm

na webu, máme videa. A když se k nám do Livingstonu lidé ze státních škol přijdou podívat a jsou tam s námi, odcházejí v úplně jiném stavu myslí. Evidentně je to ale hlubší strach ze změny - všichni

ni víme, že něco měnit v rámci státního systému je těžké.

Jan Tábořský: Mám jednu zájemavou, velmi aktuální zkušenost: hned během prvních dní teď, v září, nás ve Scioškole začala kontak-

tovat další vlna rodičů prvňáčků, ale i starších dětí. Děti se do státní školy těší první druhý den, ale hned další den už tam jít nechtějí, protože nikdo nerespektuje jejich zájmy, musejí dělat nesmyslné věci, na které nejsou zvyklé, necítí se tam dobře. Rodiče si to uvědomují a snaží se, aby děti přestoupily k nám dodatečně v září. Mají tu možnost.

Dobře, ale nejsou ty děti prostě jenom rozmazené, jak často slyšíme?

Eva Dittrich: Svět se mění a my naše děti jednoduše nemůžeme připravovat stejně jako před padesáti lety. To je podle mého hlavní důvod, proč rodiče začínají víc vnímat nesmyslnost školního drilu - vidí, jak se mění svět kolem nás a jak na to školy už léta reagují jen defenzivou, zákazy. Současné děti zároveň postrádají smysl chození do školy, nemají žádnou zajímavou motivaci.

Jak vaše školy přistupují k moderním technologiím? Máte mobily a tablety ve škole zakázané, nebo je používáte?

Eva Dittrich: Zakazovat, to je, jako kdyby kdysi dávno někdo protestoval proti používání traktoru nebo tržky. Ve chvíli, kdy se dítě

▼ INZERCE



Ručíme za návratnost vašich investic

S námi máte jistotu, že prostředky investované do společných projektů se vám vyplatí.

Umíme připravit projekt přesně na míru. V jihlavské nemocnici jsme modernizovali elektrotechnická zařízení a pomohli snížit výdaje za energie. S naší pomocí tak v Jihlavě ušetří až 4 miliony korun ročně.

Díky našim zkušenostem a dodávaným technologiím si můžete být jisti, že ČEZ ESCO je investice do budoucna, která přináší chytrá řešení pro vaši společnost.

www.cezesco.cz



ENERGY SERVICE COMPANY

Nemocnice Jihlava
- Modernizace energetického hospodářství
- Vítěz European Energy Service Award 2014
- Snížení výdajů o 4 miliony korun ročně
ÚSPORA



ZŠ Labyrint u Opavy funguje od letošního září jako malá škola rodinného typu, kde si děti s průvodci tykají a oslovují se křestními jmény

učí psát a počítat, je nesmyslné dělat z technologií něco zakázaného. Naopak je třeba naučit ho nakládat s nimi jako s dalším, i když nikoli s jediným, z pracovních nástrojů.

Veronika Kotůlková: Moderní technologie přesně poukazují na limity současného školství. Protože encyklopedické znalosti si děti najdou dvěma kliky na Wikipedii nebo Googlu. Ale ve chvíli, kdy jim učitel nabízí: „Pojďte, naučíme se diskutovat, jak spolu vycházet, jak pracovat s textem, jak na vás útočí reklama.“ Jde o lidský faktor, tohle jim technologie nenabídnou. Ve škole máme pravidla na používání mobilů, tabletů, hodně řešíme a diskutujeme, jak je to s fotografováním a nahráváním spolužáků, že s tím ten člověk, který je snímán, musí souhlasit.

Používáte mobily při výuce?

Veronika Kotůlková: Učím cizí jazyky a je pro mě pochopitelné, že si děti hledají slovíčka na mobilu. Paradoxně s mobily jsme narazili u některých rodičů, kteří očekávali, že jsme škola, a naší povinností je tudíž je zakázat. I s dalšími věcmi si rodiče nevědí doma rady a nechávají jejich řešení na škole. Nedávno třeba přišel požadavek, abychom udělali seznam počítačových her, které jsou didaktické a jaké už didaktické nejsou. Ty by podle rodičů měly být zakázané. A já se ptala: „Jaké je ale kritérium pro didaktickou hru? Je Minecraft

EVA DITTRICH, ZŠ LIVINGSTON, PRAHA: SOCIÁLNÍ ROZVOJ A EMOČNÍ INTELIGENCE DOHNAT NEJDou, ZATÍMCO DOUČIT SE PÁR FAKTŮ NENÍ PROBLÉM.

didaktická hra, nebo ne? Kde je hranice?“ Je důležité o tomhle diskutovat.

Říká se, že alternativní školy jsou pro každého žáka, ale ne pro každého rodiče. Nejsou současní rodiče až moc nároční?

Jan Táborský: Ve Scioškolách to funguje tak, že součástí zápisu a vstupu dítěte do školy je i pohovor s oběma rodiči. Bavíme se o principech školy a vyjasňujeme si přesně očekávání, už máme i okruhy, u nichž víme, kde jsou třecí plochy. Tam se ptáme, když si představíte tuhle situaci – je pro vás přijatelné, že dítě bude číst později, že mu dáme čas a prostor, aby postupovalo v souladu se svým rozvojem, a nebudeme ho nutit k věcem, na které ještě není zralé? Některým rodičům to nevyhovuje, což je naprosto v pořádku, jiní hledají přesně tento přístup.

Jan Sýkora: Pracujeme hodně se strachy a obavami. S obavami učitelů, jestli učí správně. S obavami rodičů, jestli zvolili správnou cestu, jestli naše škola není pro jejich dítě slepá ulička. Jdou na trh s kůží svých dětí, to je hodně citlivá věc. Z důvodů, o nichž jsme se už bavi-

li, se ale celková koncepce státního školství za posledních třicet let téměř nikam neposunula a je tu najednou obrovská díra, kterou je třeba zalepit.

Chceme toho hodně: aby se s dětmi ve škole zacházelo slušně, aby tam chodily rády, neztrácely čas nesmyslnými úkoly, uměly cizí jazyky, měly sebevědomí a odvalu se prosazovat. Ale zároveň se obáváme, že svoboda na základkách ve smyslu žádné domácí úkoly nebo neznámkování až do páté třídy jim neumožní, aby pak udělaly maturitu a šly v kameném vzdělávacím žebříčku dál. Je tu obava, že když už jednou naskočí na alternativní cestu, musím už na ní zůstat. Přitom „finská cesta“ přináší úctyhodné mezinárodní výsledky v testování. Jak to tedy je?

Veronika Kotůlková: To jsou přesně ty strachy, které doprovázejí nejenom rodiče našich žáků, ale i nás samotné. I sama, u vlastních dětí, si občas říkám: Dostanou se pak na klasickou školu? Celkem brzy mě to ale přejde, protože dostat se na vysokou dneska

znamená, jak dobře vyplnit test. A to se člověk naučí během měsíce. Nejde už tolik o základ encyklopedických znalostí, které se musíte učit léta. Dohnat znalosti na test zabere krátké časové období.

Eva Dittrich: Pokud ten skoro dospělý člověk je schopen se učit a ví, jak se učit efektivně, umí hospodařit s časem, je to zralá osobnost, je to víc, než když žák od první do deváté jen dobře plní sešity, jako tady vidíme ty z let 1968–1969. Na vysokou se nakonec asi dostanou oba, dřív i náš student, ale já žákům z alternativních škol dávám větší šanci, že si dobře zvolí obor, že tu školu dokončí a budou dospěleji žít ve společnosti a v rodině. Sociální rozvoj, emoční inteligence a osobnostní rozvoj dohnat nejdou, zatímco doučit se pár faktických znalostí není problém. **To ale ukáže až čas, ani jedna z vašich škol zatím absolventy nemá.**

Eva Dittrich: Já si ale nemyslím, že by objem znalostí, který dětem poskytujeme, byl nižší. Pouze je jinak uspořádán, přichází v jiném časovém období, v jiné intenzitě, s ohledem na každé dítě. Status quo, že když se něco ve škole probere, tak to dítě umí, je zcela chybný.

Čím to, že tak málo absolventů pedagogických škol chce jít v současné době skutečně učit?

Jan Sýkora: České pedagogické školy vzdělávají spíše matikáře, fyzikáře než pedagoga. Ve Finsku všichni studují tři roky na to, aby byli pedagogové, pak jdou do praxe a pak se, až po praxi, specializují na určitý obor. U nás se často absolventi bytostně cítí jako matematici, nikoli jako učitelé, jde jim víc o obor než o děti – já to nevykládám vám, děti, ale jde mi o moudrost světa. Ovšem pedagogové na naší škole jsou vynikající, úžasní a kooperativní. Osvědčují se nám lidé, kteří rádi pracují s dětmi i ve volném čase, skautští vedoucí... Mají kvalifikaci a ještě v sobě nemají zabitou lásku k dětem.

Scioškoly řeší svoje učitele ještě více pankáčsky – prostě přijímají i ty, kteří nemají nutně pedagogické vzdělání, ale jsou to zajímavé osobnosti, pro děti inspirativní... Není to ale tak trochu nelegální?

Jan Táborský: Nelegální to není, ale rigidita systému je velká a pravidla nesmyslná. To je, jako bychom řekli, že ředitelem nemocnice může být jenom chirurg, kte-



SOUKROMÉ ZÁKLADKY JAKO CELOSTÁTNÍ FENOMÉN:

zleva Eva Dittrich Sanigová (ZŠ Livingston), Jan Tábořský (Scioškola Praha 6), Veronika Bednářová (Reflex), Veronika Kotůlková (ZŠ Labyrint) a Jan Sýkora (ZŠ Hučák)

rý ale musí zároveň vedle vedení nemocnice i dvacet hodin týdně operovat. Průvodci v naší Scioškolě musejí mít především vztah k dětem, hlásí se nám lidé s nej-různějším, často velmi zajímavým vzděláním, taky často skautští vedoucí či lidé, kteří žili nebo studovali v zahraničí a mají zkušenosti s prací s dětmi. A někteří mají i pedagogické vzdělání.

Takže výtka, že soukromé školy „skupují“ kvalitní pedagogy, je neopodstatněná?

Eva Dittrich: Je to spíš naopak: Osmdesát procent lidí, kteří by neměli možnost pracovat u nás nebo v obdobné soukromé škole, by v oboru nebyla, ale hledala by smysluplnou práci někde úplně jinde, často v komerčním sektoru.

Veronika Kotůlková: Stěžejní je, aby učitel dovedl přenést na žáky pohodu a byl sám zaujatý tím, co učí. Já učím cizí jazyky a kolegové se mě ptají, proč to děti tak baví. Prostě tam jdu s chutí, vykládám jim, kde jsem byla, kde všude cestovala, děti na to slyší, na to opravdu nepotřebujeme žádnou speciální metodu. Jde o to, aby učitelé děti zaujali, inspirovali.

Shodně všichni tvrdíte, že platy učitelů nejsou rozhodující. Proč tedy nikdo nechce učit?

Jan Sýkora: Když pojedu v těch nejhorších kliše a stereotypech, tak kdo se stane učitelkou? Holčička, která byla jedničkářka, poslůšná, na základní škole se jí líbilo, její spolužáci „hajzlíci“, obtížně kompatibilní se systémem, jsou dnes podnikatelé či ve vězení... Tak náš nepružný školský systém replikuje sám sebe, na pedagogických fakultách jsou lidé, kteří často nemají praktické zkušenos-

JAN TÁBOŘSKÝ, SCIOŠKOLA PRAHA 6:

ZA DESET LET UŽ SNAD NEBUDEME MUSET SUPLOVAT ZDRAVÝ, ROVNOCENNÝ PŘÍSTUP K DĚTEM, KTERÝ VE ŠKOLSTVÍ NAHRAZUJEME TEĎ.

ti. A kreativní lidé odcházejí do jiných profesí. Ale znovu opakují, nedá se to takhle generalizovat.

Jan Tábořský: Problém celého sektoru je strnulost, hlavní příčina frustrace. Ne platy, ale atmosféra ve školství, atmosféra lpení na minulosti a na dávno překonaných hodnotách a schématech. Komu by se do toho chtělo? Proto si ve Scioškolách i v dalších soukromých školách můžeme průvodce vybírat, proto se nám hlásí tolik zájemců: protože vědí, že u nás je nic podobného nečeká. **Nárůst počtu soukromých škol byl loni a letos tak velký, že se ho ministerstvo školství rozhodlo zastavit. Proč, podle vás, ministerstvo rozvolnění systému potlačuje, místo aby jej vítalo?**

Jan Sýkora: Co se teď děje na MŠMT, nejspíš oslabí touhu lidí vrhat se do nových vzdělávacích projektů. Jsou to přitom lidé, kteří nechtějí bořit, ale stavět. Mají jasný koncept, jsou pedagogicky vzděláni. A když je ministerstvo školství naštvě, což teď nastalo ve velké míře, ti lidé prostě zmizí. Mají spoustu možností, najmou je jakékoli firmy, HR, agentury, jsou to lidé schopní komunikace, strategického myšlení a plánování. Když o ně školství přijde, protože se jim házejí nelegitimní a nele-

gální klacky pod nohy, zmizí navždy. Celá změna, nastartovaná aspoň zdola, když už nepřichází shora, se zpomalí. Že teď ministerstvo zamítlo dvacet žadatelů, neznamená, že bylo poškozeno těchto konkrétních dvacet iniciativ, ale už v dalším roce těch žádostí třeba nebude tolik, protože si lidé řeknou: „To je takové peklo, že do toho radši nepůjdu“. Školství se teď může zmrázit na dalších pět let. Přitom je ten trend nezadržitelný. Právě rodiče vidí v jasných konturách, že státní systém selhává.

Jak byste chtěli, aby mapa českého základního vzdělávání vypadala za deset let?

Jan Sýkora: Když jsem cestoval po Finsku, dívali se na mě jako na blázna. „Jaké soukromé školy?“ ptali se. Když tam máte koncept moderní školy a obhájíte jej, dostanete okamžitě plnou státní podporu. Školy jsou tam tak dobré, že každý Fin posílá svoje děti prostě do spádové základky a nic neeší. Kdyby ta moje králověhradecká škola mohla být součástí státního systému, milerád ji tam vrátím. Najednou nebude potřeba soukromých škol, které naplní potřeby rodičů – já za to budu vděčný a hrozně spokojený.

Veronika Kotůlková: Pokud za deset let bude pestrá škála škol,

ze kterých bude možné vybírat, tak se i já s Labyrintem velmi ráda zařadím do sítě veřejných škol. Vést soukromou školu je, alespoň pro mě, obrovská zátěž. Nejraději bych tam měla nějakého manažera, jenž všechny tabulky vyplní. Já pak budu pracovat s dětmi a mít jistotu, že se požadavky ze strany ministerstva nebudou měnit co dva roky. Takže za deset let je moje představa školy bez školného a taky v systému, ne mimo něj.

Jan Tábořský: Určitě bych byl rád, aby veřejné školy fungovaly jinak než podle 200 let starého systému. Myslím si ale, že prostor pro alternativy nezmizí nikdy. Vždycky bude v české společnosti skupina rodičů, kteří chtějí pro své dítě ještě trochu jiné vzdělání, než se běžně nabízí. Snad už ale nebudeme muset suplovat ten vzdělanostní fundament, zdravý, rovnocenný přístup k dětem, ten základ, který suplujeme teď. A já budu dál rád hledat další cesty, něco jiného, zajímavého.

Eva Dittrich: České školství je kolos, jenž se valí dávno určeným směrem a v němž se většina aktérů bojí riskovat. Měla jsem sama vizi, jak by měla škola 21. století vypadat, a jsem moc ráda, že se jí daří naplňovat, ale ráda se zapojím do systému dalších škol. Budu ráda, když budeme za deset let mluvit o tom, že jedna škola je výborná na jazyky, druhá má skvělou družinu, třetí je úžasná na dílny – a všechny jsou dobré, ale pozor, každá jiným způsobem. Nepřeju si, aby každá škola v republice byla jako ta naše, různorodost je důležitá – když bude, pak už nebude třeba, aby vznikaly soukromé školy.

Ale co když se zase nezmění vůbec nic? Nevidíte celou situaci moc optimisticky?

Jan Sýkora: Jinak bychom tu práci nemohli dělat. V Česku se hodně řeší marginálie. Místo toho, aby se řešil vztah učitelů a dětí, smysl vzdělávání, abychom věděli, co a proč přesně chceme dětem říct... To jsou těžké otázky, které se řeší hůř, než jestli máme moderní tabule, nový nábytek nebo vymalovanou chodbu. O těchhle důležitých věcech kdyby diskutoval celý učitelův sbor v čele s ředitelem-manažerem, jenž dovede věci posunovat a svoje lidi inspiruje k tomu, aby se vzájemně slyšeli a hledali odpovědi, tak to mi úplně stačí. Jenže na to by se test s odpověďmi (a) za B) za C) těžko vymýšlel. **X**